

Taxonomie výukových cílů

Členění cílů výuky podle oblasti rozvoje žákovy osobnosti:

1. Kognitivní (vzdělávací) - osvojování si vědomostí a intelektuálních dovedností
 2. Afektivní (postojové) - vztahují se k emocionální oblasti, vytváření hodnotových orientací, postojů
 3. Psychomotorické (výcvikové) - osvojování si psychomotorických dovedností, řeči, psaní, kreslení, manipulace s věcmi a nástroji
-

Taxonomie kognitivních cílů podle Blooma

Autorem je Benjamin Samuel Bloom, americký vzdělávací psycholog. (Průcha, Walterová, Mareš): „Hierarchicky uspořádaný systém poznávacích (kognitivních) cílů výuky. Výsledek práce skupiny amerických psychologů vedených B. S. Bloomem, publikovaný v. r. 1956. Taxonomie začíná procesy nejméně náročnými na myšlení, které vyžadují pouhé pamětní zvládnutí a končí procesy nejnáročnějšími. Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů rozlišuje šest úrovní, přičemž dosažení vyšší úrovně vyžaduje splnění předešlé.

S každým dílčím cílem (stupněm) souvisí aktivní sloveso, kterým se dá dosažení cíle nejlépe definovat.

- Zapamatování

Spočívá v paměťovém záznamu informací tak, aby mohly být v případě potřeby vybaveny. Může se jednat o:

- Poznatky, všeobecné a konkrétní
- Postupy a metody a prostředky práce

Aktivní slovesa:

Vyjmenuj, urči, vysvětli, popiš, napiš, vyjmenuj, vyber, doplň, definuj (a další)

- Porozumění

Jedná se o schopnost vyjádřit nabyté znalosti i vědomosti jinými slovy. Žák prokazuje, že schopen informací a pojem vysvětlit, bez použití definic ve výuce

původně uvedených. Žák musí také prokázat, že je schopen pracovat s informací tak aby ji mohl zestručnit, zobecnit, shrnout, uvést konkrétní příklady. Hlavní typy porozumění:

- Interpretace – vlastními slovy vyjádřit podstatu učiva, či tématu
- Extrapolace – schopnost žáka pracovat s informací tak, aby uměl vyjádřit důsledky jiných postupů či chápání témata. Vyvodit závěry z uvedených příkladů.

Aktivní slovesa:

Změř, jinak formuluj, zkontroluj, dokaž, objasni, oprav chybnou teorii, vyjádři jinou formou, přelož (a další)

- Aplikace

Zde je vyjádřena schopnost žáka pracovat s nabytými informacemi, zkušenostmi a znalostmi v konkrétních situacích. Tato schopnost vyžaduje aktivní přístup žáka při hledání optimálního řešení daného problému, přiřazení řešení a také analýza možných chybných postupů.

Aktivní slovesa:

Naplánuj, načrtni, demonstruj, interpretuj údaj, diskutuj o, řeš problém, navrhní, vyzkoušej (a další).

- Analýza

Schopnost žáka rozčlenit informaci či postup, na několik, vzájemně souvisejících informací, případně úkonů. Jedná se o rozbor informace, jevu, případně události na několik logicky posloupných částí.

Aktivní slovesa:

Proveď rozbor, najdi princip, načrtni uspořádání, specifikuj, analyzuj problém, rozčleň prvky, rozliš (a podobně).

- Syntéza

Opak analýzy. Spočívá ve schopnosti žáka složit jednotlivé prvky informací do originálního celku. Žák je schopen, díky dříve získaných informací o vazbách mezi segmenty, kompletovat informaci do smysluplného celku. Jednotlivé prvky jsou tak ve vzájemných funkčních vztazích. Jedná se o vyšší stupeň porozumění.

Aktivní slovesa:

Napiš postup, navrhní, vyvod' všeobecné závěry, klasifikuj, shrň (a další).

- Hodnocení

Nejvyšší stupeň úrovně dosažených cílů. Žák je schopen zhodnotit smysl informace, věcnost a správnost. Je schopen porovnat postup, s jiným a určit vhodný, případně správný, je schopen porovnat informaci s obecně platným vzorem, srovnat všechna kritéria tak, aby byl schopen vyjádřit zásadní soud, který je logicky přínosný ve věci řešení problému.

Aktivní slovesa:

Oponuj, argumentuj, srovnej, zhodnoť, obhaj, zdůvodni, uveď klady a zápory, kritizuj, posuď (a další)

www.pedagogika.skolni.eu

AUTODIDAKTICKÝ TEST

Niemerkova taxonomie kognitivních cílů

- Zapamatování poznatků

Požadavek: reprodukovat, zopakovat, pojmenovat, jmenovat, napsat, nakreslit, definovat

- Porozumění poznatkům

Požadavek: zapamatované poznatky reprodukovat v jiné formě jak si je zapamatoval, umí je zestručnit, uspořádat, popsat vlastními slovy

- Použití poznatků

Požadavek: žák dokáže aplikovat poznatky a vědomosti podle přiloženého vzoru

- Použití poznatků v problémových situacích

Požadavek: žák dokáže formulovat problém, připravit plán činnosti, řešit problémové úlohy

Kratwohlova taxonomie afektivních cílů

- Vnímání

Požadavek: žák sleduje výklad, věnuje pozornost řešení na tabuli, vyjadřuje ochotu přijímat a vnímat podněty

- Reagování

Požadavek: vyšší stupeň angažovanosti, je aktivní, pociťuje uspokojení s rozhodnutím reagovat

- Hodnocení

Požadavek: oceňuje jevy a chování, člení na žádoucí, užitečné a nevhodné

- Integrace hodnot

Požadavek: žák si vytváří žebříček hodnot. Zařazením hodnoty do tohoto žebříčku se stabilizuje chování, které by jinak bylo nepředvídatelné

- Zvnitřnění hodnot v charakteru

Požadavek: Hodnotový systém se integruje do charakteru jedince a vytváří se tak osobní životní filozofie.

Taxonomie psychomotorických cílů podle H. Davea

- Nápodoba

Požadavek: po pozorování následuje nápodoba (imitace)

- Praktická cvičení (manipulace)

Požadavek: žák provádí určitou činnost podle návodu, manipuluje s nástroji, dokáže vyhodnotit vhodnost úkonu pro splnění požadavku

- Zpřesňování

Požadavek: žák dokáže postupným opakováním úkonu získávat dostatečnou zručnost a upřesňuje pohyby, zrychluje činnost

- Koordinace

Požadavek: žák dokáže navazovat jednotlivé úkony (koordinovat), do určitého smysluplného a efektivního celku

- Automatizace

Požadavek: žák má již natolik zautomatizované pohyby při činnosti, že dokáže při minimálním úsilí vyprodukovat maximální výkon

Taxonomie psychomotorických cílů podle Simpsona

- Vnímání

Požadavek: žák se seznámí s učivem, smyslová detekce

- Zaměřenost

Požadavek. žák se vědomě soustřeďuje ne na řešení úkolu po seznámení s učivem

- Řízená odezva:

Požadavek: žák reaguje na smyslové podněty získané vnímání a napodobováním směřuje k řešení úkolu

- Zautomatizování

Požadavek: po úspěšném napodobení a dosažení cíle, žák neustálým opakováním postupně snižuje myšlenkovou oporu činnosti a automatizuje pohyby a úkony potřebné k dosažení efektivního výsledku

- Složité úkony

Požadavek: žák po opakování dosahuje vyšší přesnosti, je schopen vyššího výkonu a složitějších operací

- Přizpůsobování

Požadavek: žák je po zautomatizování schopen reagovat i na nepředvídatelné okolnosti

- Vytváření

Požadavek: žák je při úkonech tak jistý, že je schopen sám vytvářet nové vzorce pohybů